

8. Холоменюк І.М. Джерела та проблеми фінансування розвитку малого та середнього бізнесу: вітчизняний та закордонний досвід [Електронний ресурс] / І.М. Холоменюк. - Режим доступу: <http://www.vestnik-ekonom.mgu.od.ua/journal/2016/18-2016/25.pdf>

9. Швець Г. Сучасні тенденції малого підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / Г.Швець. - Режим доступу: http://econf.at.ua/publ/konferencija_2016_10_20_21/sekcija_5_ekonomichni_nauki/suchasni_tendenciji_malogo_pidpriemnictva_v_ukrajini/54-1-0-1333

10. Шраменко О.В. Удосконалення державного регулювання підприємницької діяльності на основі розвитку інформатизації економічних операцій / О.В. Шраменко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2017. – № 59. – С.32-37

11. Державний комітет статистики [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

12. Дорожня карта розвитку підприємництва в Україні: 2015-2016 роки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://platforma-msb.org/wp-content/uploads/>

13. Перспективы экономики Украины: стратегии развития малого и среднего бизнеса [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sesp.its.dn.ua/web/sesp/sesp-RU.nsf/0/6B83EE14A9976EB5C2257DB1003C0E25>

14. Малый и средний бизнес в Украине: пути выживания [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ubr.ua/business-practice/laws-and-business/malyi-i-srednii-biznes-v-ukraine-puti-vyjivaniia-275169>

УДК 65.012.23

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Фролова Н.Л., здобувач (УкрДУЗТ)

У статті автором обґрунтовано важливість формування сприятливого бізнес-середовища для розвитку суб'єктів національного малого та середнього підприємництва. Проаналізовано державні плани та програми розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, розкрито основні напрямки та очікувані результати їх досягнення. Окреслено ключові положення діючої Стратегії розвитку малого та середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року і проаналізовано відношення експертів до її змістового наповнення. Досліджено результативність державної політики щодо стимулювання розвитку вітчизняного малого та середнього бізнесу в Україні.

Ключові слова: державна політика, малий та середній бізнес, план заходів, концепція програми, стратегія.

АНАЛИЗ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В СФЕРЕ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ

Фролова Н.Л., соискатель (УкрГУЖТ)

В статье автором обоснована важность формирования благоприятной бизнес-среды для развития субъектов национального малого и среднего предпринимательства. Проанализированы государственные планы и программы развития малого и среднего бизнеса в Украине, раскрыты основные направления и ожидаемые результаты их достижения. Определены ключевые положения действующей Стратегии развития

малого и среднего предпринимательства в Украине на период до 2020 года и проанализировано отношение экспертов к ее содержанию. Исследована результативность государственной политики по стимулированию развития отечественного малого и среднего бизнеса в Украине.

Ключевые слова: *государственная политика, малый и средний бизнес, план мероприятий, концепция программы, стратегия.*

ANALYSIS OF STATE POLICY IN THE SPHERE OF DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM BUSINESS IN UKRAINE

Frolova N., competitor of a scientific degree (USURT)

In the article the author substantiates the importance of forming a favorable business environment for the development of subjects of national small and medium businesses. State plans and programs for the development of small and medium business in Ukraine are analyzed; the main directions and expected results of their achievement are revealed. The key provisions of the current Strategy for the development of small and medium business in Ukraine for the period until 2020 have been determined and the experts' attitude to its content has been analyzed. The effectiveness of the state policy on stimulating the development of domestic small and medium businesses in Ukraine is investigated.

Key words: *state policy, small and medium business, action plan, program concept, strategy.*

Постановка проблеми. Сьогодні Україна знаходиться на стадії трансформаційних змін та потребує визначення стратегічного вектору економічного розвитку держави. Проте, наявність глибокої економічної кризи, тяжка воєнно-політична ситуація та погіршення дипломатичних відносин з Росією, дещо обмежують вибір сценарію подальшого розвитку України.

Приймаючи до уваги досвід економічно розвинених країн, Україна потребує формування сприятливого бізнес-середовища для розвитку національного малого та середнього підприємництва. Саме суб'єкти малого та середнього бізнесу є базисом сталого розвитку держави, що забезпечує національне багатство за рахунок виробництва конкурентоспроможної продукції, збільшення ВВП, створення робочих місць та підвищення зайнятості населення, активізації інноваційного потенціалу країни, забезпечення її конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Враховуючи угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі України з ЄС, а також Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», наразі просто необхідно докласти значних зусиль для всебічної державної підтримки та розвитку національних бізнес-суб'єктів, насамперед не за рахунок повної дерегуляції бізнесу та затвердження формальних програмних ініціатив, а на основі формування чіткої та виваженої державної регуляторної політики в сфері розвитку малого і середнього бізнесу, що враховуватиме конкретні заходи щодо її реалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження державної регуляторної політики в сфері розвитку малого та середнього бізнесу знаходиться в центрі уваги багатьох вітчизняних науковців, зокрема таких як: М. Беззубова [1], В. Геєць [2], В. Дикань [3], Ю. Кіндзерський [4], В. Мареніченко [5], Г. Талан [6], Ю. Харазишвілі [7] та ін. Віддаючи належне здобуткам науковців, потребує подальшого дослідження

результативність впровадження державних планів та програм розвитку малого та середнього бізнесу за період 2010-2016 рр. та визначення перспектив реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 р.

Виклад основного матеріалу.

Аналіз державної регуляторної політики України в сфері розвитку малого та середнього бізнесу доцільно розпочати з законодавчого нормативно-правового забезпечення даного процесу. Наразі основним нормативно-правовим документом, що визначає правові та економічні засади державної політики у сфері підтримки та розвитку малого і середнього бізнесу є Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», прийнятий в березні 2012 року, що розкриває мету, принципи та напрямки державної політики у даній сфері [8].

З метою гармонізації розвитку малого та середнього підприємництва в Україні відповідно до принципів Акту з питань малого бізнесу для Європи у 2010 р. було розроблено план заходів щодо реалізації наголошеної мети, що започаткувало процес розвитку малого та середнього підприємництва країни з урахуванням сучасних міжнародних вимог до функціонування бізнес-суб'єктів [9].

Згодом, у серпні 2013 року було прийнято Концепцію Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки, в якій основними шляхами подолання проблем розвитку малого та середнього бізнесу було визначено наступні: дерегуляція господарської діяльності; розширення можливостей доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва до отримання кредитних ресурсів; надання підтримки інноваційно-орієнтованим суб'єктам малого і середнього підприємництва; сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого

і середнього підприємництва; розвиток соціальної відповідальності бізнесу; удосконалення системи професійної освіти, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва; удосконалення співпраці між державою, приватним сектором та громадськими організаціями у сфері навчання підприємств; розширення можливостей участі суб'єктів малого і середнього підприємництва у реалізації проектів державно-приватного партнерства та ін. [10].

Розглянемо детально пріоритетні напрямки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні згідно Плану заходів щодо впровадження принципів Акта з питань малого бізнесу для Європи та Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки (рисунком 1), і визначимо яких результатів наразі вдалося досягнути.

Першочергово розглянемо як змінилася кількість суб'єктів господарювання за 2010-2016 рр. та чи відбулися позитивні зміни в наслідок реалізації державної політики розвитку малого та середнього підприємництва (таб. 1).

Наразі відбувається постійне скорочення числа суб'єктів підприємницької діяльності. Так, у 2016 році порівняно з попереднім роком кількість суб'єктів великого підприємництва зменшилася на 9,5 % (40 од.), а відносно 2010 року це скорочення склало 34,6 % (203 од.). Негативні тенденції характерні й для суб'єктів середнього та малого підприємництва: у 2016 році порівняно з 2015 роком їх кількість скоротилась на 2,6 % (397 од.) та 5,5 % (108351 од.), у 2016 році відносно до 2010 року – на 29,2 % (6225 од.) та 14,4 % (292952 од.) відповідно.

Як наслідок скорочення чисельності бізнес-суб'єктів – зменшення кількості зайнятих працівників в сфері підприємництва (таблиця 2).

ПІРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

План заходів щодо впровадження принципів Акта з питань малого бізнесу для Європи (2010 р.; термін виконання 2010-2011 рр.) 1 Створення сприятливого середовища для розвитку підприємництва 2 Створення умов для інноваційного розвитку суб'єктів МСП 3 Удосконалення механізму регулювання у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців 4 Активізація фінансово-кредитної підтримки суб'єктів МСП 5 Сприяння розвитку експортної діяльності суб'єктів МСП 6 Забезпечення захисту інтересів суб'єктів МСП 7 Удосконалення законодавства з питань банкрутства	Концепція загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки (2013 р.; термін виконання 2014-2024 роки) – втратила чинність в 2017 році 1 Сприяння розвитку інфраструктури підтримки МСП 2 Надання підтримки інноваційно-орієнтованим суб'єктам МСП 3 Дерегуляція господарської діяльності 4 Розширення можливостей доступу суб'єктів МСП до отримання кредитних ресурсів 5 Підтримка експортної діяльності суб'єктів МСП 6 Розширення можливостей участі суб'єктів МСП у реалізації проєктів державно-приватного партнерства 7 Удосконалення системи професійної освіти, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів МСП; співпраця між державою, приватним сектором та громадськими організаціями у сфері навчання підприємництва 8 Удосконалення системи інформаційної підтримки, зокрема шляхом створення інформаційної системи 9 Проведення моніторингу умов провадження підприємницької діяльності 10 Розвиток соціальної відповідальності бізнесу

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

План заходів щодо впровадження принципів Акта з питань малого бізнесу для Європи (2010 р.; термін виконання 2010-2011 рр.): Удосконалення спрощеної системи оподаткування Підвищення соціальних гарантій найманих працівників Удосконалення механізму реалізації державної політики у сфері внутрішньої торгівлі Підтримка підприємницької ініціативи Створення сприятливих умов для функціонування кластерів Підвищення конкурентоспроможності національної економіки Підвищення рівня обізнаності підприємців з питань стандартизації, оцінки відповідності, застосування засобів виміральної техніки, впровадження системи управління якістю та захисту прав споживачів Спрощення процедури припинення юридичних осіб та підприємницької діяльності фізичними особами-підприємцями, зокрема зменшення строку її проведення Спрощення процедури державної реєстрації, запобігання корупційним проявам Оптимізація процесу реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців Підвищення прибутковості та конкурентоспроможності суб'єктів МСП Підвищення рівня поінформованості українських та іноземних суб'єктів господарювання про товари українського походження Зменшення строку проведення процедури банкрутства	Концепція загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки (2013 р.; термін виконання 2014-2024 роки) – втратила чинність в 2017 році Прискорення розвитку та підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва на вітчизняному і світовому ринку шляхом впровадження інноваційних технологій Створення сприятливих умов для розв'язання економічних і соціальних проблем Зменшення обсягів тінювого обороту у сфері малого і середнього підприємництва Поліпшення бізнес-клімату та формування позитивного іміджу держави для залучення інвестицій Створення умов для збільшення на 10 відсотків чисельності осіб, зайнятих у малому і середньому підприємстві Збільшення внеску малого і середнього підприємництва в національну економіку Доведення до 65 % питомої ваги малих і середніх підприємств в обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг) Активізація застосування фінансово-кредитних та інвестиційних механізмів Забезпечення пріоритетного розвитку малого і середнього підприємництва у сфері промисловості та сприяння насиченню товарних ринків високоякісним конкурентоспроможним вітчизняною продукцією Активізація формування інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва у регіонах Підвищення рівня зайнятості шляхом активного залучення молоді, сільського населення, жінок, пенсіонерів та людей з обмеженими можливостями до малого і середнього підприємництва

Рис. 1 – Пріоритетні напрямки розвитку малого та середнього підприємництва і очікувані результати їх досягнення

Таблиця 1

Кількість суб'єктів підприємництва, одиниць [12]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Суб'єкти великого підприємництва	586	659	698	659	497	423	383
Суб'єкти середнього підприємництва, у тому числі:	21338	21059	20550	19210	16618	15510	15113
- підприємства	20983	20753	20189	18859	15906	15203	14832
- фізичні особи-підприємці	355	306	361	351	712	307	281
Суб'єкти малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва), у тому числі:	2162004	1679902	1578879	1702201	1915046	1958385	1850034
- підприємства	357241	354283	344048	373809	324598	327814	291154
- фізичні особи-підприємці	1804763	1325619	1234831	1328392	1590448	1630571	1558880
Суб'єкти мікропідприємництва, у тому числі:	2093688	1608819	1510776	1637180	1859887	1910830	1800736
- підприємства	300445	295815	286461	318477	278922	284241	247695
- фізичні особи-підприємці	1793243	1313004	1224315	1318703	1580965	1626589	1553041
Всього	2183928	1701620	1600127	1722070	1932161	1974318	1865530

Таблиця 2

Кількість зайнятих працівників у сфері підприємництва, тис. осіб [12]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Суб'єкти великого підприємництва	2400,3	2449,0	2484,2	2383,7	1915,1	1708,6	1586,6
Суб'єкти середнього підприємництва	3413,8	3273,5	3188,2	3054,2	2766,4	2632,7	2649,9
- підприємства	3393,3	3252,6	3144,2	3012,1	2696,5	2604,7	2622,8
- фізичні особи-підприємці	20,5	20,9	44,0	42,1	69,9	28,0	27,1
Суб'єкти малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва)	4958,6	4442	4285,2	4291,2	4115,2	3838,7	3871,8
- підприємства	2164,6	2091,5	2051,3	2010,7	1686,9	1576,4	1591,7
- фізичні особи-підприємці	2794,0	2350,5	2233,9	2280,5	2428,3	2262,3	2280,1
Суб'єкти мікропідприємництва	3540,7	3030,4	2851	2915,1	2976,9	2878,6	2814,7
- підприємства	832,6	788,9	788,2	795,3	723,5	691,4	642,7
- фізичні особи-підприємці	2708,1	2241,5	2062,8	2119,8	2253,4	2187,2	2172,0
Всього	10772,7	10164,5	9957,6	9729,1	8796,7	8180	8108,3

У 2016 році порівняно з попереднім роком кількість зайнятих осіб зменшилась на 0,9 % (71,7 тис. осіб), а відносно 2010 року – на 24,7 % (2664,4 тис. осіб). Це, у свою чергу, стало причиною збільшення рівня безробіття, підвищення бідності українців та однією з причин трудової міграції населення країни закордон. Відповідно до Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки чисельність осіб, зайнятих у малому і середньому підприємстві, зросте на 10 %. Проте, у 2016 р. порівняно з 2013 р. чисельність осіб, зайнятих у малому і середньому бізнесі, зменшилась на 11,2 %, і позитивної динаміки поки що не спостерігається.

Концепцією Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва було також наголошено, що результатом реалізації даної програми буде доведення до 65 % питомої ваги малих і середніх підприємств в обсягах реалізованої продукції (робіт, послуг). Тому, проаналізуємо відповідні дані (таблиця 3). У 2016 році питома вага обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) суб'єктів малого та середнього підприємництва склала 61,7 %, у 2015 році – 60,2 %, у 2014 році – 58,2 %, у 2013 році – 57,6 %. Тобто, звичайно, відбувається деяке покращення даного показника. Однак, відбувається це за рахунок підвищення цін на продукцію, що є досить негативною тенденцією в національній економіці.

Важливим аспектом даних програмних документів є акцентування уваги на прискоренні розвитку бізнес-суб'єктів за рахунок впровадження інноваційних технологій та всебічної державної підтримки інноваційно-орієнтованих підприємств малого та середнього бізнесу. Тому доцільно проаналізувати динаміку інноваційної активності вітчизняних підприємств та структуру джерел фінансування інноваційної діяльності. Так, у 2016 році

питома вага підприємств, що займалися впровадженням інновацій, склала 18,9 %, у 2015 році – 17,36 %, у 2014 році – 16,1 %, у 2013 році – 16,8 %, у 2012 році – 17,4 %, у 2011 році – 16,2 %, у 2010 році – 13,8 %.

Що стосується структури джерел фінансування, то впровадження інноваційної діяльності відбувається за рахунок власних коштів: у 2016 році – 94,9 % від загального обсягу фінансування інновацій, у 2015 році – 97,2 %, у 2014 році – 85,0 %, у 2013 році – 72,9 %, у 2012 році – 63,9 %, у 2011 році – 52,9 %, у 2010 році – 59,4 %. У свою чергу, рівень фінансування за рахунок коштів державного бюджету, знаходиться на неприпустимо низькому рівні: у 2016 році – 0,77 %, у 2015 році – 0,4 %, у 2014 році – 4,47 %, у 2013 році – 0,26 %, у 2012 році – 1,95 %, у 2011 році – 1,04 %, у 2010 році – 1,08 %. Аналізуючи наведені дані, доцільно зробити висновок, що державна ініціатива в сприянні розвитку інноваційної діяльності відсутня, а впровадження механізму державно-приватного партнерства залишається лише теоретично обґрунтованим напрямком зростання вітчизняних бізнес-суб'єктів.

Розглянемо також деякі заходи державної політики щодо «стимулювання» розвитку малого підприємництва в Україні, що мають досить суперечливий характер. По-перше, це підвищення мінімальної заробітної плати, що для підприємців спрощеної системи оподаткування, тобто малого бізнесу, призвело до збільшення податків майже в два рази [14]. На сьогодні ставка єдиного податку для платників 1 групи складає до 10 % прожиткового мінімуму, 2 групи – до 20 % від мінімальної заробітної плати (збільшення від 320 грн до 640 грн) [15]. Загальне податкове навантаження на зарплату досягає 41,5 % (22 % – єдиний соціальний внесок, 18 % – податок на дохід фізичних осіб та 1,5 % – військовий збір) [16]. Окрім цього, мінімальний страховий внесок за найманого працівника дорівнює 704 грн, а мінімальне загальне податкове навантаження на одного

працівника з трудовою книжкою складає 1184 грн / місяць [15].

Таблиця 3

Обсяги реалізованої продукції (робіт, послуг), млн. грн. [12]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Суб'єкти великого підприємництва	1401596,8	1775829,0	1761086,0	1717391,3	1742507,9	2053189,5	2391454,3
у % до загального обсягу реалізації	41,6	44,5	41,9	42,4	41,8	39,8	38,3
Суб'єкти середнього підприємництва	1396364,3	1607628,0	1769430,2	1662565,2	1723151,5	2168764,8	2668695,7
у % до загального обсягу реалізації	41,5	40,3	42,1	41,0	41,3	42,0	42,8
Суб'єкти малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва)	568267,1	607782,4	672653,4	670258,5	705000,5	937112,8	1177385,2
у % до загального обсягу реалізації	16,9	15,2	16,0	16,6	16,9	18,2	18,9
Суб'єкти мікропідприємництва	181903,1	189799,1	212651,2	216111,4	230729,3	307450,0	361784,0
у % до загального обсягу реалізації	5,4	4,8	5,1	5,3	5,5	6,0	5,8
Всього	3366228,2	3991239,4	4203169,6	4050215,0	4170659,9	5159067,1	6237535,2

Посилило податковий тиск на малий бізнес, особливо мікропідприємства, прийняття рішення про внесення змін до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», згідно якому єдиний внесок підлягає сплаті незалежно від фінансового стану підприємця [17], при

цьому в розмірі не менше мінімального страхового внеску (352 грн – для фізичних осіб підприємців, що є платниками 1 групи єдиного податку, 704 грн – для фізичних осіб підприємців, що є платниками за спрощеною системою оподаткування, 2 групи єдиного податку) [18]. Це автоматично змусило фізичних осіб-

підприємців, що працюють не на постійній основі, або припинити свою дійсність, або, що більш імовірно, піти в «тінь».

Також, викликають особливе зацікавлення прийняті протягом останніх п'яти років законодавчі зміни в правилах державної реєстрації суб'єктів господарювання. Було введено так звану спрощену процедуру державної реєстрації юридичної особи та внесення змін в її установчі документи, реєстраційні дані, а нотаріусам надано право здійснювати реєстраційну діяльність. Таким чином, державна монополія в цій сфері була скасована та розширено поле для діяльності так званих «чорних реєстраторів» «та чорних нотаріусів». Використовуючи законодавчі прогалини та неточності (або інакше – розмитість прав), вони отримали можливість безперервного внесення змін у склад власників та керівництва підприємств у відповідному державному реєстрі. Так, тільки в 2015 році завдяки таким «новаціям» відбулося близько 3 тисяч рейдерських захоплень підприємств і тільки 300 з них вдалося повернути попереднім власникам [4].

Отже, доцільно зробити висновок, що досягти запланованого рівня показників розвитку вітчизняного малого та середнього бізнесу, які задекларовані в Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки, наразі не вдалося. Розуміючи масштабність цілей, визначених концепцією загальнодержавної програми, і враховуючи значні складнощі їх реалізації, Кабінетом Міністрів України уже в травні 2017 року було затверджено новий стратегічний план розвитку вітчизняного підприємництва, а саме Стратегію розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, у якій визначено шість основних напрямків розвитку малого та середнього бізнесу: створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва; розширення доступу

малого і середнього підприємництва до фінансування; спрощення податкового адміністрування для суб'єктів малого і середнього підприємництва; популяризація підприємницької культури та розвиток навчання підприємницьким навичкам; сприяння експорту / інтернаціоналізації малого і середнього підприємництва; підвищення рівня конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу малого і середнього підприємництва [11].

Проте, враховуючи той факт, що ключові напрямки діючої стратегії сформовано на основі вищенаведених програмних документах, виникають певні сумніви щодо ефективності її реалізацію. Тим паче, що було представлено кілька варіантів Проекту стратегії, які так і не знайшли підтримки професійної громадськості. Вітчизняні експерти висловлюють досить критичні зауваження стосовно її змісту. Так, більшість експертів наголошують на важливості впровадження принципу дерегуляції економіки, про яку в Стратегії не сказано ані слова. В умовах відсутності в Державному бюджеті України значних ресурсів для організації масштабних програм підтримки малого підприємництва, в умовах високого рівня системної корупції в державі, істотного рівня тіньового державного управління, яке, з одного боку, породжує тіньову економіку, а з іншого - виступає як замовник численних обтяжливих процедур державного регулювання, - тільки дерегуляція може забезпечити певне покращення бізнес-клімату для малого підприємництва. Також, піддається масштабній критиці термін дії, на який розроблено стратегічний документ. Експерти рекомендують істотно збільшити стратегічний горизонт –щонайменше на 5 років, оптимально - на 10 років. У цілому висновок щодо проекту Стратегії досить узгоджений: проект повинен бути відхилений і повернутий розробнику для кардинальної зміни [13].

Висновки. Отже, підводячи

підсумки реалізації планів та програм розвитку вітчизняного малого та середнього підприємництва і приведені приклади заходів державного регулятивного втручання в діяльність малих та середніх підприємств, варто відмітити нерезультативність та негативний вплив регулюючих інструментів державної політики в сфері розвитку малого та середнього бізнесу. Наразі в державній владі відсутнє чітке бачення механізму підтримки малого та середнього бізнесу, а саме головне – немає бажання та зацікавленості в формуванні державної стимулюючої політики його розвитку.

Сьогодні стратегічні державні ініціативи мають бути не результатом узагальнення попередніх проектів та програм, а якісно новим планом дій щодо розвитку малого та середнього бізнесу, що враховуватиме:

- використання кращого світового досвіду провадження державної політики в сфері розвитку малого та середнього бізнесу з урахуванням сучасних реалій української держави;

- формування законодавчої нормативно-правової бази, що забезпечуватиме стимулювання розвитку суб'єктів малого та середнього бізнесу, а не повну його дерегуляцію;

- удосконалення податкового законодавства шляхом формування гнучкої податкової політики, направленої на стимулювання розвитку вітчизняних бізнес-суб'єктів та формування сприятливого бізнес-клімату;

- формування пільгових умов для використання суб'єктами малого та середнього підприємництва державних ресурсів, зокрема фінансових, інформаційних, матеріально-технічних; інноваційних розробок та технологій;

- ініціювання державою процесу фінансування суб'єктів малого та середнього бізнесу на пільгових умовах, мінімізації кредитних ставок;

- створення сприятливого

середовища для комерціалізації знань та трансферу технологій;

- впровадження нових «гібридних» форм інтеграційного співробітництва малих та середніх підприємств, що передбачають співробітництво на взаємовигідних умовах без об'єднання їх власності;

- всебічну державну підтримку малих та середніх підприємств, що здійснюють виробництво та реалізацію конкурентоспроможної продукції, орієнтованої як на внутрішнє споживання, так і на експорт;

- використання нових механізмів фінансування на регіональному та місцевому рівні (наприклад, використання механізму компенсації місцевими бюджетами відсоткових ставок для підприємців при створенні ними робочих місць);

- залучення міжнародних фінансово-кредитних інститутів до фінансування суб'єктів малого та середнього бізнесу, забезпечення державою захисту прав та інтересів останніх;

- практичне використання механізму державно-приватного партнерства;

- ініціювання діалогу влади з суб'єктами малого бізнесу та представниками професійної громадськості, що проводитиметься на постійній основі.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1 Беззубова М.О. Регулювання розвитку малого і середнього бізнесу в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Беззубова Марія Олександрівна // Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України». – Київ, 2010. – 22 с.

2 Геец В.М. Особенности взаимосвязи экономических и политических предпосылок реконструктивного развития экономики Украины / В.М. Геец // Экономика Украины. – 2016. – № 12. – С. 3-21.

3 Дикань В.Л. Украина в глобальной

миросистеме: особенности и последствия государственной экономической политики / В.Л. Дикань, А.В. Обруч // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2017. – № 59. – С. 9-18.

4 Киндзерский Ю.В. Украина: олигархическая ловушка развития в контексте институциональных трансформаций / Ю.В. Киндзерский // Белорусский экономический журнал. – 2016. – № 4. – С. 17-36.

5 Мареніченко В.В. Механізми реалізації державного регулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу в Україні: дис. ... канд. наук з держ. управ.: 25.00.02 / Мареніченко Валерій Валентинович // Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет. – Дніпро, 2017. – 255 с.

6 Талан Г.О. Організаційно-економічне забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу в системі регуляторної політики України: дис. ... канд. наук з держ. управ. / Талан Ганна Олександрівна // Донецький державний університет управління. – Донецьк, 2014. – 199 с.

7 Харазишвили Ю.М. Свет и тень экономики Украины: резервы роста и модернизации / Ю.М. Харазишвили. – 2017. – Вып. 4 (657). – С. 22-45.

8 Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>. – Назва з екрану.

9 Про затвердження плану заходів щодо впровадження принципів Акта з питань малого бізнесу для Європи [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2010 р. № 2000-р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2000-2010-%D1%80>. – Назва з екрана.

10 Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 641-р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/641-2013->

%D1%80#n9. – Назва з екрана.

11 Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80>. – Назва з екрана.

12 Статистична інформація [Електронний ресурс]: офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

13 Проект Стратегии МСП-2020 косвенно предусматривает отмену упрощенной системы налогообложения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2017/2/15/156381.htm>. – Назва з екрана.

14 Эксперты: правительство Украины убивает малый и средний бизнес [Электронный ресурс] / РИА. Новости Украина. – Режим доступа: <http://rian.com.ua/analytics/20170329/1022700878.html>. – Загл. с экрана.

15 Фактор 3200. Как изменятся налоги для бизнеса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://biz.liga.net/all/all/stati/3559021-faktor-3200-kak-izmenyatsya-nalogi-dlya-predprinimateley.htm>. – Загл. с экрана.

16 Налоги по-новому: сколько украинцам придется отдать государству в 2017 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.segodnya.ua/economics/finance/nalogi-po-novomu-skolko-ukraincam-pridetsya-otdat-gosudarstvu-v-2017-m-784734.html>. – Загл. с экрана.

17 Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс]: Закон України від 8 липня 2010 р. № 2464-VI. Із змінами та доповненнями внесеними Законом України від 3 жовтня 2017 р. № 2148-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>. – Назва з екрана.

18 Єдиний соціальний внесок [Електронний ресурс]: офіційний сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу: <http://kyiv.sfs.gov.ua/okremistorinki/arhiv/print-113903.html>. – Назва з екрана.